

УДК 338.24.021.8:330.341.42

П. Кухта, канд. екон. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ПЕРСПЕКТИВИ СТРУКТУРНОЇ ПЕРЕБУДОВИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Розкрито особливості та перспективи структурної перебудови економіки України, узагальнено основні концептуальні підходи до структурних перетворень у національному господарстві. Визначено характерні тенденції та окремі проблемні питання реалізації структурної політики держави на сучасному етапі.

Ключові слова: структурна криза, управління, структурна перебудова, економіка, пріоритети, технології, інновації, інвестиції.

Розвиток економіки України характеризується поглибленням структурних диспропорцій та загальною розбалансованістю виробництва, його низьким технічним рівнем із високою ресурсо- й енергоємністю, відбувається загострення протиріч, пов'язаних із відсталістю більшості вітчизняних галузей, що негативно впливає на потенційні можливості подальшого економічного зростання. Остання фінансово-економічна криза вкотре показала структурну невідповідність економіки України, її неготовність до різких коливань попиту й загострення конкуренції на сировинних ринках. Структурні пропорції, які склалися нині, не дають можливості забезпечити створення в Україні економічно незалежної, самостійної держави, не сприяють підвищенню конкурентоспроможності власного виробника та входженню до світового ринку як рівноправного партнера.

Унаслідок кризових явищ окремі промислові підприємства змушені зупиняти виробництва, проте часом зупиняються не тільки нерентабельні, але й перспективні підприємства з досвідченим управлінським персоналом, високим виробничим потенціалом, добрими експортними можливостями.

Кардинальні зміни в загальносвітових тенденціях соціально-економічного розвитку другої половини ХХ ст. обумовили актуальність аналізу стану й динаміки галузевої структури національної економіки, що набуло свого вираження у працях відомих західних дослідників: К. Кларка (теорія циклічних і структурних трансформацій економіки), А. Тоффлера, Д. Белла, а також У. Ростоу (теорія стадій економічного зростання). Проблематика державного регулювання, забезпечення результативності та вдосконалення процесу структурної перебудови економіки України в контексті розвитку ринкових відносин висвітлюється у працях цілої низки відомих українських учених: В. Бодрова, А. Гальчинського, С. Гасанова, В. Гейця, М. Герасимчука, П. Єщенко, О. Іванова, Б. Кваснюка, Б. Клияненка, В. Коломойцева, І. Кукурудзи, І. Лютого, С. Мочерного, В. Осецького, Д. Стеценка, Д. Черваньова, К. Чуприна, А. Чухна та ін. Серед російських авторів, які зробили суттєвий внесок у розробку теоретичних моделей структурної політики, а також у дослідження окремих складових ресурсного забезпечення структурних перетворень у національному господарстві, слід відмітити Л. Абалкіна, Л. Арцишевського, А. Белоусова, С. Глазьєва, В. Іванченка, В. Кириченка, Д. Львова, О. Пчелинцева, О. Сироткіна та ін. Аналіз галузевих, регіональних та інших аспектів розробки структурно-інвестиційної політики в сучасних умовах здійснено в працях Д. Бондаренка, Є. Бойка, О. Гаврилюка, М. Денисенка, О. Задорожної, І. Лукінова, П. Саблука, Г. Созоненка та ін.

Ідентифікацію основних структурних дисбалансів відтворювальних процесів в українській економіці, виявлення передумов і чинників подальших структурних перетворень здійснено в аналітичній доповіді [14], підготовленій колективом авторів: Я. Белінською, Я. Березним, Д. Ляпіним, Є. Медведкіною, А. Павлюком та ін.

Нині потребує подальших досліджень визначення найбільш прийнятних моделей та ефективних засобів подолання існуючих проблем активізації структурних перетворень у національному господарстві, а також обґрунтування практичних рекомендацій щодо вдосконалення державної політики структурної модернізації вітчизняної економіки та механізмів їх реалізації.

Метою статті є розкриття ключових особливостей та перспектив структурної перебудови економіки України на сучасному етапі, узагальнення основних концептуальних підходів до структурних змін у національному господарстві, що дасть змогу охарактеризувати окремі пріоритети та напрями вдосконалення структурної політики в Україні.

Структурна перебудова становить собою комплекс заходів щодо технологічної, галузевої, регіональної, управлінської, організаційної та соціальної перебудови на макроекономічному і мікроекономічному рівнях з метою підвищення умов ефективності економіки [9, с. 58; 13, с. 285]. Структурна перебудова економіки покликана пристосувати національне господарство до нових вимог і сучасних реалій, посприяти виведенню його з глибокої кризи, вона безпосередньо впливає на стабілізацію і зростання виробництва, збалансованість ринку, інші найважливіші макроекономічні показники, дає можливість національному виробнику ввійти у процес міжнародного розподілу праці, створити адекватну соціальну базу [10, с. 71].

Структурні зміни, що відбуваються в економіці, мають закономірний характер. Їх нагромадження відбувається відповідно до якісних змін продуктивних сил, які на певному етапі приводять до змін у технологічному способі виробництва. Застаріла економічна структура переставє відповідати новим техніко-економічним параметрам, що визначає необхідність переходу до нового етапу суспільного поділу праці. Криза економічної структури у цілому має місце тоді, коли занепадають ключові галузі, що визначають структуру відтворення. Структурна криза є порушенням закону пропорційного розвитку суспільного виробництва. Це виявляється у значних диспропорціях між галузями, з одного боку, і випуском найважливіших видів продукції в натуральному вираженні, необхідних для збалансованого розвитку, з іншої [3, с. 34–35]. Структурна криза є засобом тривалого пристосування виробництва до нових суспільних потреб; його змістом є структурна перебудова економіки, яка створює нові можливості для розвитку суспільних продуктивних сил і повинна охоплювати всі діючі економічні інституції, змінити систему господарських зв'язків.

Найголовнішою матеріальною передумовою структурної кризи в Україні була відсутність стимулів до впровадження інновацій за планової економіки колишнього СРСР, як наслідок цього тривалий час сукупний обсяг введених основних виробничих засобів був навіть меншим, ніж зношення діючих. Через відомчі перепони терміни створення основних технологічних систем продовжувалися у 3–5 разів, порівняно зі створенням аналогічних систем у розвинених країнах Заходу. У ВПК зосереджувалося 2/3 наукового потенціалу країни, а на

військові цілі витрачалося близько 35 % союзного бюджету (зокрема, тягар військових витрат вимагав проведення негайної конверсії). Як наслідок, виникли глибокі диспропорції в економіці між галузями, в яких вироблялися засоби (їхня частка становила 70 %), і галузями, в яких вироблялися предмети споживання (30 %), у той час як кінцеве споживання промислової продукції у США становить близько 70 % [12, с. 50]. Велика фізична спрацьованість і моральна застарілість основних засобів обумовили необхідність пошуку шляхів вирішення накопичених проблем.

На початковому етапі реформ на структурну перебудову надзвичайно впливав той факт, що лише 20 % національних підприємств мали замкнутий у межах України цикл виробництва, тобто повністю забезпечували себе всім необхідним. Розрив господарських зв'язків у 1992 р., унаслідок чого на половину скоротилися експорт, імпорт і міжнародні поставки, валютна і фінансова кризи, некомпетентність уряду в антикризовому управлінні, гіперінфляція і приватизація фіскального характеру, а також катастрофічне скорочення інвестицій, у свою чергу, суттєво поглибили існуючі диспропорції в економіці.

Структура економіки України оцінюється як така, що важко піддається перебудові та реструктуризації, оскільки її основу становлять галузі, успішне функціонування яких у розвинених країнах забезпечується шляхом великих державних дотацій: вугледобування, металургія, сільське господарство та ін. Тому вважається, що структурна перебудова займе тривалий час і буде супроводжуватися поетапною з постійною зміною пріоритетів у розвитку окремих секторів економіки країни [7, с. 36].

Проте структурні характеристики промислового спаду за часи реформ свідчать, що економіка України набуває явно вираженої сировинної спрямованості. Говорити про проведення докорінних структурних змін немає підстав, оскільки нині не враховуються потреби навіть найближчої перспективи розвитку промислового виробництва країни.

Усю множину існуючих нині теоретичних підходів до структурних перетворень національної економіки можна поділити на три основні групи, що знаходять своє узагальнене відображення в наукових концепціях: структурної політики прихильників ліберальної економіки; адміністративного управління економічними процесами; визначення національних макротехнологічних пріоритетів.

Перша концепція, по суті, передбачає майже повне невтручання держави у структурні зміни, що відбуваються в країні, а саме: відмовлення від бюджетного стимулювання державних підприємств, жорстке обмеження бюджетного дефіциту, пріоритетне регулювання грошового обігу і підтримку відсоткової ставки на достатньо високому рівні, щоб не допустити надмірної інфляції; "орієнтацію" назовні економічної політики, яка робить наголос на необмеженій конкуренції, обмінному курсі національної валюти і лібералізації імпорту; відмовлення від обмежень на прямі іноземні капіталовкладення; приватизацію державних підприємств, лібералізацію цін і поступове зменшення розмірів соціальних виплат.

Спроба реалізації структурних реформ в Україні за цим сценарієм показала неспроможність ліберальної моделі структурної політики у розв'язанні соціально-економічних проблем перебудови, що, у свою чергу, призвело до катастрофічних наслідків, до руйнування економіки і перетворення України на джерело дешевих людських і природних ресурсів, на ринок збуту західних товарів.

В Україні після проголошення державної незалежності було значно послаблено державне регулювання економікою, унаслідок цього сформувався симбіоз декількох руйнівних для сучасного господарства факторів.

Так, стабілізація макроекономіки шляхом "шокової терапії", одночасне поєднання інфляції та падіння виробництва в умовах державного монополізму тощо, позбавило Уряд можливості застосовувати опрацьовані методи боротьби з кожним із цих явищ окремо. Антикризова програма подолання виробничого спаду передбачає такі заходи спрямовані на активізацію господарських процесів, як: зниження податків на прибутки підприємств та підвищення на надвеликі особисті доходи громадян, дешевий кредит з метою заохочення інвестиційної діяльності, зростання державних витрат, протекціоністська політика, кредитна емісія та ін. Проте боротьба з інфляцією, як правило, вимагає, навпаки, зворотних дій.

Відмітимо також, що за умов, коли наявна доларова маса в країні має значні обсяги, неможливе ефективне грошово-кредитне регулювання виключно монетаристськими методами. Сучасна модель регулювання, яку взято за основу в більшості країн, являє собою кейнсіансько-монетаристський синтез, який поєднує монетаризм (стримує інфляційні процеси), з кейнсіанством, яке забезпечує економічне зростання.

Реалізована схема фіскальної приватизації, яка здійснювалася шляхом розпродажу державної власності (підприємств, які часом штучно доведені майже до стану банкрутства) без повернення виручених грошей у виробництво та будучи орієнтованою на політичний бік страви – формальну зміну власника, за відсутності тривалий час необхідних регулюючих та відповідних юридичних інститутів, призвела лише до криміналізації економіки, корупції та економічного занепаду країни.

Інша, альтернативна, концепція передбачає адміністративне управління економічними процесами та структурними реформами. Ефективність такого підходу, на нашу думку, полягає в наступних положеннях:

1. Сильний та активно діючий уряд бере на себе провідну роль у структурних перетвореннях в економіці шляхом цілеспрямованого створення необхідної інституційної інфраструктури, розробки комплексних програм реструктуризації підприємств тощо. Здійснюється підтримка створення нових конкурентоспроможних підприємств, з перерозподілом на їх користь кращих і дефіцитних ресурсів, а не реалізація схеми фіскальної приватизації.

2. Акцентування уваги на відновленні сільського господарства, секторів товарів народного споживання, сприянні малому підприємству й обов'язковій підтримці розвитку власної фундаментальної та прикладної науки.

3. Заснування спеціальних (вільних) економічних зон різних функціональних типів: комплексних виробничих зон, технологічних парків, технополісів, туристсько-рекреаційних зон тощо. Одним з важливих завдань в обґрунтуванні доцільності їх створення на конкретній території має стати попередня аналітична перевірка потенційної здатності таких утворень повернути промислове виробництво орієнтоване на експорт, що дало б змогу заробляти іноземну валюту.

4. Передбачається комплексна підтримка високотехнологічного виробництва орієнтованого на кінцевого споживача, а також обробної промисловості й відновлення інвестицій у машинобудування з цільовою орієнтацією на створення ресурсозберігаючих технологій, які, зокрема, згодом буде використано у видобувних галузях. Прибуток від експорту сировини має спрямовуватися на модернізацію всього промислового комплексу, передбачається також можливість активізації інвестиційних процесів за рахунок виваженої й обґрунтованої кредитної емісії.

Крім двох попередніх крайніх підходів до структурних перетворень, є й досить помірковані погляди, що визначають об'єктивну необхідність оптимального по-

еднання як непрямих, так і прямих інструментів регулювання економіки. Наприклад, прихильники концепції національних макротехнологічних пріоритетів вважають, що необхідно робити головну ставку на науково-промисловий потенціал країни, тобто суть концепції полягає у виборі відповідних пріоритетів. Проте, оскільки у держави обмежені фінансові ресурси, перевага віддається пріоритетним науковим напрямкам. Для надання тій або іншій макротехнології статусу пріоритетної пропонується зіставляти витрати на формування за нею бази знань і можливий ефект від реалізації конкурентної продукції, створеної на її основі. За кожною пріоритетною макротехнологією формуються державні цільові програми. Замовлення за ними вповноважені для цього керівні органи розміщують на конкурсній основі в науково-дослідних інститутах, конструкторських бюро тощо. Як наслідок, одержуємо взаємопов'язаний комплекс завдань щодо конструювання суспільних технологічних систем. При цьому, оскільки всі ці параграфи орієнтовані на кінцеву продукцію світового рівня, їхня привабливість для інвесторів є досить високою, а завдання держави лише гарантувати кредитні ризики [5, с. 18].

Перехід української економіки до ринкових умов функціонування супроводжувався дедалі зростаючим науково-технічним і технологічним відставанням від індустріально розвинутих країн. Водночас розробка багатьох власних високих технологій малорентабельна, неперспективна, оскільки більшість винаходів та їх технологічне втілення вже розроблено на Заході. Відмітимо, що тут ми нашоуємося на перепони з боку розвинутих країн, які й досі не зацікавлені імпортувати нам дійсно прогресивні технології. Зрозуміло, що за таких умов важливого значення набуває негайне відновлення власного наукового потенціалу, на основі якого можна буде не лише допрацювати та поновлювати імпортні (застарілі) технології, але й розроблювати власні. Необхідна підтримка підприємств, що впроваджують та адаптують іноземні базисні технології у вигляді надання податкових і кредитних пільг.

Економічно здорова інвестиційна система базується на акумуляції заощаджень населення через банки, кредитний та фондовий ринок. Комерційних банків є вже чимало, однак вони поки що не справляють належного позитивного впливу на економічну ситуацію. Держава повинна стимулювати вкладання капіталів у сфери, які мають ключове значення для розвитку національної економіки, це послугує імпульсом до "дифузії нововведень" в інші галузі (найважливішим напрямом на шляху прискорення темпів економічного зростання є активізація інвестування інноваційного розвитку промислових підприємств).

На жаль, за українських реалій інвестори швидко переорієнтувалися з малоприбуткового промислового бізнесу на високоприбутковий сектор фінансів; інвестиційно привабливими залишаються підприємства з швидкокупними видами економічної діяльності, такими, як оптова торгівля та посередництво у торгівлі; інтерес інвесторів викликають підприємства, що здійснюють фінансову діяльність, операції з нерухомістю, здавання в оренду та послуги юридичним особам.

Особливо вражає той факт, що замість надходжень продуктивних інвестицій у сферу матеріального виробництва України, навпаки, величезні обсяги національного капіталу відпливають за межі нашої держави. Не знайшовши ефективного застосування, з інвестиційної сфери України зникають як новостворені капітали, так і частина залученого іноземного капіталу.

Стратегічне завдання забезпечення подальшого розвитку вітчизняної економіки полягає не лише в тому, щоб сприяти залученню вітчизняних та зарубіжних ін-

вестицій, але й у тому, щоб припинити відплив капіталів з України, створювати умови для їх продуктивного функціонування в економіці держави, заохочувати вкладення в інноваційну діяльність, у технічне переозброєння й модернізацію виробництва.

З-поміж структурних характеристик відтворення суспільного капіталу найважливіше значення має оптимізація відтворювальної макроекономічної пропорції – співвідношення між нагромадженням і споживанням у складі національного доходу. Збільшення норми нагромадження капіталу зазвичай підвищує технічний рівень капітальних ресурсів, що поліпшує такі якісні характеристики відтворювального процесу, як капіталоозброєність і продуктивність праці, з одного боку, і капіталоємність і матеріалоємність продукту – з іншого [14, с. 5].

Як показує досвід розвинених країн світу, для забезпечення ефективного розвитку економіки оптимальна величина валових інвестицій у ВВП країни порохваному за витратами має складати близько 25–30 %, а в деяких країнах ця величина навіть значно більше (частина економістів вважає, що як головний показник ефективності інвестиційних процесів потрібно брати не обсяг інвестицій у ВВП, а обсяг основного капіталу в інвестиціях). Водночас проведені дослідження свідчать, що понад 70 % приросту ВВП економічно розвинених країн забезпечується інвестуванням інноваційних процесів, на що спрямовується не менше 15 % усіх інвестицій у країні.

Критичним чинником відтворювального процесу української економіки є стан основних засобів, ступінь зношеності яких невпинно зростає: із 43,7 % у 2000 р. до 60 % у 2009 р. На дуже низькому рівні в Україні перебуває такий відтворювальний ресурс, як амортизація, кошти якої призначені для формування до 70 % капітальних вкладень [14, с. 8]. Для багатьох українських підприємств амортизаційні відрахування втратили суттєве значення як джерело власних коштів для фінансування інвестиційних витрат. При цьому в Україні відсутній дієвий контроль за витрачанням амортизаційних коштів, що дає змогу підприємствам витрачати їх на цілі, не пов'язані з інвестуванням в основні засоби.

Суттєвою проблемою відтворювальної структури української економіки є висока матеріалоємність виробництва. Це зумовлено низьким технологічним рівнем виробництва, високими цінами на сировину, матеріали, паливно-енергетичні ресурси, відсутністю ефективних заходів із ресурсозбереження. Українська економіка характеризується надто високим рівнем енергоємності ВВП. Цей показник в Україні є одним із найвищих серед країн світу, зокрема у 3,8 разу вищим, ніж у країнах ЄС-27, у 3,2 разу – ніж у Польщі, в 1,4 разу – ніж у Росії [14, с. 10]. У 2008–2010 рр. енергоємність ВВП України зросла на 7,3 %.

Відновлення і стабілізація економічного зростання передбачає перехід до створення довготривалих стимулів розвитку, певних пільг для тих галузей і виробництв, які є найбільш перспективними і формують модернізований потенціал національної економіки, наприклад, освоєння нових джерел енергії, перспективних видів матеріалів, виробництво електронної техніки, засобів зв'язку, розширення випуску спеціалізованих споживчих товарів. Структурні зміни мають здійснюватися у напрямі збільшення випуску високотехнологічної, наукомісткої продукції при зниженні частки сировинних галузей, матеріаломістких і екологічно шкідливих виробництв.

Слід визнати, що реальна ситуація в економіці України не дає змоги одночасно підтримувати життєдіяльність усіх галузей і виробництв, на необхідному рівні фінансувати соціальну сферу. Розпорошення фінансових ресурсів, як правило, призводить до їх неефективного і нецільового використання і не дає бажаних ре-

зультатів. Необхідно виділити пріоритети розвитку економіки, вкладення коштів у які дало б можливість у стислі терміни вийти на світовий ринок. Формування пріоритетів в економічному розвитку дає змогу підвищити ефективність фінансування, створює умови для подальшого рефінансування коштів і переходу до самофінансування.

Основними критеріями добору пріоритетних галузей є їх експортний потенціал або можливість його нарощування; прискорений розвиток цих галузей, який сприяє підвищенню конкурентоспроможності більшості інших галузей промисловості (їх модернізації, підвищенню ефективності); можливість замістити імпорт. До найперспективніших галузей в Україні експерти відносять електроніку, машинобудування, чорну металургію, кораблебудування, трубопровідний транспорт, аерокосмічні ракети й апарати, сільське господарство; а також переробну, харчову і текстильну промисловості тощо.

Отже, неоднозначні результати структурних перетворень в Україні свідчать, що система регуляторів, які знаходяться в розпорядженні держави, застосовується непослідовно, недостатньо заохочує швидкий і поступальний розвиток виробничої сфери, технічне вдосконалення підприємств, зменшення матеріало- й енергоємності виробництва, а необхідність підтримки та активізації інноваційно-інвестиційної діяльності не усвідомлена як найважливіший пріоритет у розвитку національної економіки.

По суті, в Україні ще не створено необхідних умов для забезпечення можливості одержання якісних результатів процесу структурної перебудови економіки. У нинішній кризовій ситуації першочерговим завданням державної структурної політики є недопущення подальшої деіндустріалізації виробництва й поглиблення сировинної складової економіки, розпорошення наявного науково-технічного потенціалу по приватних структу-

рах, які не в змозі забезпечити єдину стратегічну лінію на модернізацію вітчизняного промислового комплексу.

Список використаних джерел

1. Базилевич В. Д. Макроекономіка : навч. посіб. / В. Д. Базилевич, Л. О. Баластрик. – [2-ге вид, доп.]. – К. : Атіка, 2009. – 368 с.
2. Базилевич В. Д. Ринкова економіка: основні поняття і категорії / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич. – К. : Знання, 2008. – 263 с.
3. Василенко В. О. Антикризисное управління підприємством : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. О. Василенко. – К. : ЦУЛ, 2003. – 504 с.
4. Економічна теорія: політекономія: підруч. / [за ред. В. Д. Базилевича]. – [7-ме вид., випр. і перероб.]. – К. : Знання-Прес, 2008. – 719 с.
5. Іванов О. Є. Концепції структурної політики в Росії / О. Є. Іванов // Банківська справа. – 1998. – № 6. – С. 16–18.
6. Історія економічних учень : підруч. : у 2 ч. / [В. Д. Базилевич, Н. І. Гражевська, Т. В. Гайдай та ін.]; за ред. В. Д. Базилевича. – [3-тє вид., випр. і доп.]. – К. : Знання, 2006. – 582 с.
7. Клияненко Б. Проблеми структурної перебудови та інвестування економіки / Б. Клияненко, В. Лобас, Л. Матросова // Економіка України. – 1995. – № 10. – С. 34–39.
8. Коломойцев В. Е. Структурна трансформація промислового комплексу України / В. Е. Коломойцев. – К. : Укр. енциклопедія, 1997. – 300 с.
9. Кукурудза І. І. Економіка України перехідного періоду. – Черкаси : Видавничий відділ Черкаського держуніверситету ім. Богдана Хмельницького, 2002. – 111 с.
10. Лютий І. О. Фактори структурної перебудови економіки України / І. О. Лютий // Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. Серія "Економіка". – 1999. – Вип. 40. – С. 71–73.
11. Міждисциплінарний словник з менеджменту: навч. посіб. / [Д. М. Черваньов, О. І. Жилінська, М. В. Петровський та ін.]; за ред. Д. М. Черваньова, О. І. Жилінської. – К. : Нічлава, 2011. – 624 с.
12. Мочерний С. Основні причини соціально-економічної кризи в Україні та шляхи її подолання / С. Мочерний // Економіка України. – 1995. – № 2. – С. 48–58.
13. Національна економіка : навч. посіб. / [за заг. ред. В. П. Решетило; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва]. – Х. : ХНАМГ, 2009. – 386 с.
14. Структурні перетворення в Україні: передумови модернізації економіки / А. П. Павлюк, Д. С. Покришка, Я. В. Белінська [та ін.]; за ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2012. – 104 с.
15. Черваньов Д. М. Система інноваційного менеджменту: теорія і практика : підруч. / Д. М. Черваньов. – К. : ВПЦХ "Київський університет", 2012. – 1391 с.

Надійшла до редколегії 15.10.12

П. Кухта, канд. екон. наук, доц.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ПЕРСПЕКТИВИ СТРУКТУРНОЇ ПЕРЕСТРОЙКИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Раскрыты особенности и перспективы структурной перестройки экономики Украины, обобщены основные концептуальные подходы к структурным преобразованиям в национальном хозяйстве. Определены характерные тенденции и отдельные проблемные вопросы реализации структурной политики государства на современном этапе.

Ключевые слова: структурный кризис, управление, структурная перестройка, экономика, приоритеты, технологии, инновации, инвестиции.

P. Kukhta, PhD in Economics, Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

STRUCTURAL ECONOMIC REORGANIZATION PERSPECTIVES IN UKRAINE

Features and perspectives of the structural economic reorganization in Ukraine on the modern stage are developed, main conceptual approaches to structural changes in national economy are summarized. Typical trends and separate problematic issues in the implementation of structural policy of the state on the present stage are defined.

Keywords: structural crisis, management, structural reorganization, economy, priorities, technologies, innovations, investments.

УДК 330.14.014:38

Т. Овчаренко, канд. екон. наук, доц.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ОСОБЛИВОСТІ РОЗУМІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ОСНОВОПОЛОЖНИКОМ КЛАСИЧНОЇ ТЕОРІЇ А. СМІТОМ

У статті досліджено сутність та природу поняття "інвестиції". Визначено основні концептуальні елементи наукової теорії А. Сміта. Розкрито особливості інвестиційного процесу за А. Смітом як рушійного механізму соціально-економічного розвитку суспільства.

Ключові слова: капітал, конкуренція, інвестиції, інвестиційний процес.

Світовий досвід свідчить, що країни з ринковою та перехідною економікою не можуть розвивати своє господарство без залучення й ефективного використання інвестицій. Інвестиції – це одна з найчастіше викорис-

товуваних категорій в економічній системі як на мікро-, так і на макrorівні. Інвестиції акумулюють державний, приватний та змішаний капітал, забезпечують доступ до сучасних технологій, науково-технічних розробок та

© Овчаренко Т., 2013